

Premise, obligații, speranțe

Noua stagiune s-a deschis. Cu mari, îndreptățite și răspicat declarate ambiții, deși fără mari, spectaculoase, bătăi de aripă. Demarajul se arată, în genere, în întreprinderi de performanță, precaut, încet, de aparență dificilă. Elanul se naște și crește pe parcurs. De aceea, este, desigur, inoportun să riști — peste semnalările de rigoare, de la caz la caz — observații și judecăți generalizatoare în fața cutărei ridicării de cortină mai respinsă de har, în fața cutăror semne de ușurătate sau de precoce oboesală ce pătează, ici și colo, afișele (repertoriul) și construcțiile scenice (spectacolele) acestei deschideri de nouă stagiune. Observații de acest fel ar fi pretimpurii, așadar inutil sîcîitoare, ba chiar lipsite de justete dacă ținem seamă că unele „porniri“ — vezi, în acest caiet, paginile de cronică — sînt demne de reținut tocmai pentru virtutea lor de a da tonul și de a marca pozitiv perspectiva valorică a „anului“. Nu se intră în scenă pe gesturi cruciale și pe acute : ratezi rolul în momentul lui de culme. Și nici nu se judecă, de aceea, intrarea în scenă în sine, ci raportată la rol, la întreg. Știm. Și ne ferim, pentru că știm, de orice repezită, prețios mofturoasă generalizare. Dar sîntem obișnuiți să mai știm a presimți în pașii înceți ai startului — după cît sînt de cumpăniți și apăsați — saltul și măsura saltului. Pornirile nu sînt oarecum precaute și în nici un caz libere de tensiune ; ele stăpînesc latent momentul finishului, țîn strîns, cu bună știință și bine calculat, arcul declanșării finale, demonstrative. Recunoști într-o modestă intrare în scenă, cît de modestă și neluată în seamă *se vrea*, și simți, în chiar reținerea ei, făgăduiala devenirii explozive sau mustoase a actului artistic. Aparența înșală însă. Modestia calmă poate deopotrivă să mărturisească profundul dar și stătutul ; siguranța responsabilă de sine, dar și deprinderea, mai puțin responsabilă, cu rutina. Așa fiind, nu sînt bine venite observațiile critice cu tot dinadinsul și înainte de vreme, dar simțul de prevedere, cît mai e vreme, în legătură cu modul cum ambițiile acestei stagiuni își pregătesc împlinirile și încoronarea ei jubiliară, se poate, se cuvine chiar trezit. Cu atît mai mult, cu cît, în multe privințe această stagiune are, spre deosebire de altele anterioare, privilegiul de a-și vedea în esența ei, deja tăiată de stagiunea trecută, pîrtia desfășurării. În esența ei — în direcțiile ei majore, ideatice și ideologice. Cîștigurile anului trecut sînt preluate anul acesta ca o moștenire. Care se cere însă nu irosită, ci fructificată.

Cîștigurile anului trecut au fost, cum bine se știe, mai ales cîștiguri în cantitate. O cantitate impresionantă de lucrări dramatice autohtone, noi, în lista repertorială ; o cantitate deopotrivă de masivă de spectacole ce au proiectat scenic cuvîntul acestor lucrări. O dispoziție solidară a teatrelor spre gîndirea cetățenească, militantă, spre orizonturile devenirii umane a societății noastre, spre integrarea actului și mesajului teatral în contextul eforturilor de obște

constructive și al aspirațiilor spre desăvîrșire a societății noastre. Moștenirea trecutei stagiuni este, prin cantitatea de inițiativă și de elan cheltuită în acest sens, moștenirea unei atitudini adinc și clar politice. Stagiunea în care ne aflăm, o păstrează, fără îndoială, ferm, ca pe un principiu director. Dar, în același timp, ea e chemată s-o continue, s-o împlinească pe planul eficienței.

S-au făcut auzite, la încheierea bilanțieră a stagiunii trecute, glasuri care regretau, în abundența realizărilor marcate de această atitudine decis cetățenească, absența, în bună măsură, a vibrației care să califice atare atitudine și cu girul și forța de atracție și de propulsie a artei. Ideea de calitate fusese pusă în chip subliniat ca un prag pe care doar câteva *evenimente* artistice îl trecuseră, dar în fața căruia acțiunea de ansamblu a teatrelor, a făuritorilor de teatru, se arătase parcă intimidată, cînd nu de-a dreptul indiferentă. Momentul de acum pune accentul nu pe evenimente, pe valori izolate, ci pe circulația structurală a calității în mișcarea, în viața, în efortul creator al dramaturgiei și teatrului nostru. Fiindcă valorile izolate — așa-numitele evenimente, după care nu sînt puțini care se pamează — dacă vorbesc despre zăcămintele potențiale ale creatorilor noștri de poezie și execuție artistică, fac în același timp cu atît mai virtuos evidente și stridente onestul cenușiu, împăcarea cu mediocrul și lipsa de ecou, eroarea promovării lucrărilor care, pur și simplu, „merg”, deși, în realitate, ele sînt stagnate ori trag înapoi.

Gîndirea teatrală, direcționată și învigorată în ultimii ani de gîndirea politică, se cere, dialectic, regîndită teatral pentru a se dimensiona din nou și specific și adecvat cerințelor publicului consumator și mai ales doritor de artă. Acest public este și el, de mult, un public politic, la noi. El caută în consecință, în teatru, nu atît confirmarea cunoașterilor și convingerilor lui, cît revelarea unui țesut afectiv ideilor și problemelor politice în care trăiește și la care engeță, cît deschiderea aceluia orizont inefabil care conferă ideii — politice sau filozofice — freamătul de vrajă și de tulburare al experienței de viață. Lucrarea dramatică și fapta de teatru care se opresc la ce și cît știe și gîndește spectatorul îi sărăcesc practic acestuia conștiința, se plasează nu la același nivel cu spectatorul (ceea ce ar fi, și așa, în dauna actului artistic), ci la un nivel subordonat lui. Argumentul artistic și efectul artei — cu tot depozitul lor de concepție, de limbaj, de înfiorare — sînt singure în măsură să-i dea sentimentul plenitudinii, să-i sporească rodul convingerilor proprii, să-l întărească în conștiința apartenenței lui active la epoca și lumea lui.

Așadar, a face din cantitate, calitate !

Noua stagiune s-a deschis, mai pretutîndeni, sub semnul înnoirilor. Un edificiu teatral nou la Craiova. Un alt nou edificiu la Tg. Mureș. Se simte de pe acum fiorul emoției inaugurale în fața noului sediu al Naționalului bucureștean. O seamă de echipe au pornit la lucru sub conducere (sperăm competente, avîntate, animatoare) noi. Sînt premise care stimulează și care obligă. Care stimulează elanul creator și obligă la răspundere. Sînt, în aceeași măsură, premise care lasă speranțelor toate ușile deschise...